

การศึกษาการเล่าเรื่องในพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับจีนในสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารีกับความหมาย
และความสำคัญต่อความสัมพันธ์ไทย-จีน

A STUDY OF STORYTELLING IN ROYAL WRITING OF HER ROYAL HIGHNESS
PRINCESS MAHA CHAKRI SIRINDHORN ON CHINA AND ITS MEANING
AND SIGNIFICANCE OF THAI-CHINESE RELATIONS

¹วรรณิ งามขจรกุลกิจ และ ²นันทอง ทองใบ

¹Wanee Ngamcachonkulkid and ²Nubthong Thongbai

มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ประเทศไทย

Sripatum University, Thailand

¹wanee.ng@spu.ac.th, ²nubthong.th@spu.ac.th

Received: January 4, 2025; **Revised:** January 27, 2025; **Accepted:** January 31, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการเล่าเรื่องในพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับจีนของสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ในการสื่อสารความหมายและความสำคัญของเรื่องเล่าเกี่ยวกับจีนต่อการสร้างความสัมพันธ์มิตรภาพไทย-จีน โดยอาศัยศิลปะการเล่าเรื่องในพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับจีน สารคดีท่องเที่ยว พระราชนิพนธ์แปลเป็นแหล่งข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า พระราชนิพนธ์ของพระองค์มีความหมายและความสำคัญในหลายมิติด้วยกันทั้งต่อฝ่ายไทยและจีน ทรงนำข้อมูลและความรู้มาเผยแพร่แก่ประชาชนชาวไทย ในรูปแบบการเล่าเรื่องผ่านพระราชนิพนธ์สารคดีท่องเที่ยว พระราชนิพนธ์แปล

คำสำคัญ: การเล่าเรื่อง, พระราชนิพนธ์, ความสัมพันธ์ไทย-จีน

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Abstract

This article aims to study the storytelling in the royal writings on China by HRH. Princess Maha Chakri Sirindhorn in communicating the meaning and significance of stories about China to the establishment of Thai-Chinese friendship. The study uses the art of storytelling in royal writings on China, travel documentaries, and translated royal works as basic sources of information for analysis. The results of the study found that Her Royal Highness's writings have been meaningful and significant in many dimensions for both Thailand and China. She has disseminated this information and knowledge to the Thai people in the form of storytelling through royal writings, travel documentaries, and translated royal works.

Keywords: Storytelling, Royal writings, Thai-Chinese Relations

บทนำ

ในปี พ.ศ.2568 ความสัมพันธ์ไทย-จีน ครบรอบ 50 ปี ถือเป็นวาระสำคัญในการเฉลิมฉลองความสัมพันธ์อันดีของสองประเทศนับตั้งแต่การสถาปนาความสัมพันธ์ด้วยวิถีทางการทูตเมื่อ พ.ศ.2518 ตลอดเวลากว่าครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา หากประเทศไทยอาศัยเพียงพิธีการรัฐสัมพันธ์การทูตอย่างเดียว ระดับความสัมพันธ์ระหว่างไทย-จีน อาจไม่สนิทแน่นแฟ้นและเป็นมิตรที่ดีต่อกันมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ความสัมพันธ์อันดีที่ยั่งยืนย่อมเกิดจากความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ ความจริงใจและยอมรับความแตกต่างในทุกด้าน ทุกระดับ ตั้งแต่สถาบัน รัฐบาล องค์การธุรกิจและประชาชน สิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญของความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทย-จีน นอกจากการทูตในระดับกระทรวง เริ่มปรากฏตั้งแต่ปี พ.ศ.2524 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนมากกว่า 50 ครั้ง และครั้งล่าสุดตามคำกราบบังคมทูลเชิญเสด็จเยือนจีนของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน ในระหว่างวันที่ 1-6 มิถุนายน พ.ศ.2566 โดยทางการจีน โฆษกกระทรวงการต่างประเทศจีนได้แถลงข่าวว่า “จีนรู้สึกปลาบปลื้มใจที่จะได้มีโอกาสรับเสด็จพระองค์ ผู้ซึ่งทรงเป็นมหามิตรและทูตสันถวไมตรี และทรงได้รับการทูลเกล้าฯ ถวายเครื่องอิสริยาภรณ์ “รัฐมิตรภรณ์” จากรัฐบาลจีน” และกล่าวแถลงด้วยว่า “ในการเสด็จเยือนจีนครั้งนี้ เชื่อว่าจะเป็นเรื่องราวที่ดีในการไปมาหาสู่กันฉันมิตรระหว่างจีน-ไทย ขยายการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมของประชาชนจีน-ไทยที่มีมาแต่ร่วมกัน สร้างหน้าประวัติศาสตร์ใหม่แห่งมิตรภาพพิเศษของจีนไทยมิใช่อื่นไกลพี่น้องกัน” (isranews, 2566: ข่าวเด่น)

ในการเสด็จเยือนจีนแต่ละครั้งนั้นพระองค์ทรงได้รับข้อมูลและความรู้ในเชิงลึกเกี่ยวกับจีนในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ-วัฒนธรรม การพัฒนาเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี และนโยบายและท่าทีของผู้นำจีนในรุ่นต่างๆ จากการที่ทรงได้พบปะกับบรรดาผู้นำของจีน ข้อมูลและความรู้ในเชิงลึกในด้านต่างๆ เหล่านี้ แน่นนอนว่ามีคุณค่า มีประโยชน์ในการสร้างความรู้ ความเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันของทั้งสองประเทศ เพราะพระองค์ทรงนำข้อมูลและความรู้เหล่านี้บอกเผยแพร่แก่ประชาชนชาวไทย โดยการเล่าเรื่องผ่านพระราชนิพนธ์สารคดีท่องเที่ยว พระราชนิพนธ์แปล บทปาฐกถา-บรรยายพิเศษ ทรงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชาวไทย ทั้งคนทั่วไปและเยาวชน ตลอดจนนักวิชาการ เกิดการรับรู้ มีความรู้ เข้าใจ เข้าถึงประเทศจีน และพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับจีนไปในทางที่ถูกที่ควร เนื่องจากคนไทยส่วนมากมักอาศัยการทำความเข้าใจ เข้าถึงจีน โดยผ่านฐานข้อมูลและแหล่งความรู้ที่เป็นวาทกรรมจากสหรัฐอเมริกา-โลกตะวันตกเป็นหลักเท่านั้น

ดังนั้น การเล่าเรื่องเกี่ยวกับจีนผ่านพระราชนิพนธ์สารคดีท่องเที่ยว พระราชนิพนธ์แปล บทปาฐกถา-บรรยายพิเศษ จึงมีความหมายและความสำคัญในหลายมิติด้วยกันทั้งต่อไทยและจีนในระดับต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นรัฐต่อรัฐ ธุรกิจต่อธุรกิจและระดับประชาชนไทยกับประชาชนจีน การนำเอาข้อมูลความรู้ทางสังคม ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวจีน มาเล่าเรื่องนั้นแนนอนว่าความรู้ความเข้าใจต่อจีนนั้นย่อมมีคุณค่ามหาศาลและเป็นวิญญู ในการรักษาและสานต่อความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างไทย-จีน ตามที่พระองค์ทรงวางรากฐานอย่างดีไว้แล้ว

จากการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยและจีนโดยวิถีแบบไม่เป็นทางการ และสร้างความน่าสนใจมอบความบันเทิงผ่อนคลายด้วยศิลปะการเล่าเรื่องจีนศึกษาหลากหลายด้านผ่านพระราชนิพนธ์ มีการสอดแทรกพระอารมณ์ขันอย่างพอเหมาะ ทำให้การอ่านไม่น่าเบื่อ และสร้างความรู้สึกลึกซึ้งติดกับผู้อ่าน บทบาทของพระองค์ในการเล่าเรื่องจีนจึงเปรียบเสมือนสะพานเชื่อมระหว่างจิตใจของชาวไทยและชาวจีน เป็นการทำให้วรรณกรรมจีนเข้าถึงผู้อ่านชาวไทยได้ ทำให้มีความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับสังคม ประวัติศาสตร์ และค่านิยมของจีน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและจีนแข็งแกร่งขึ้น ส่งผลต่อปฏิสัมพันธ์แบบธุรกิจต่อธุรกิจ (B2B) ด้วยการส่งเสริมความเข้าใจทางวัฒนธรรม เป็นสะพานเชื่อมระหว่างวัฒนธรรมไทยและจีน พระองค์ได้สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการค้าและการลงทุนระหว่างสองประเทศมากยิ่งขึ้น นักธุรกิจชาวไทยที่คุ้นเคยกับวัฒนธรรมจีนมีความพร้อมมากขึ้นในการเรียนรู้ความแตกต่างอย่างละเอียดอ่อนของแนวทางการดำเนินธุรกิจของจีน นำไปสู่ความร่วมมือและหุ้นส่วนที่ประสบความสำเร็จมากขึ้น ความตระหนักทางวัฒนธรรมนี้ขยายออกไปนอกโลกธุรกิจ

และส่งผลกระทบต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วยเช่นกัน ทำให้คนไทยได้เข้าใจชีวิตและมุมมองของคนจีนมากขึ้น ทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจและความเคารพซึ่งกันและกัน

การเสด็จเยือนจีน

พระองค์ทรงรักใคร่และผูกพันกับจีนมานานแล้วจนได้รับพระสมัญญานามให้ทรงเป็น “ทูตสันถวไมตรีไทย-จีน” พระองค์ทรงสนพระราชหฤทัยและศึกษาภาษาจีน จีนวิทยา ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมจีนหลากหลายแขนงอย่างลึกซึ้งถึงแก่น ผ่านการจดบันทึกจนกลายเป็นบันทึกอันทรงคุณค่า อีกทั้งพระอัจฉริยภาพด้านการประพันธ์ที่พระองค์ทรงนำนวนิยายเรื่องดังของจีนมาแปลเป็นภาษาไทย เผยแพร่ให้ชาวไทยได้ศึกษาอย่างต่อเนื่อง

พระอัจฉริยภาพด้านพระราชนิพนธ์ของพระองค์ มีที่มาจากการที่พระองค์ทรงโปรดการอ่านและการเขียนหนังสือมาตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ และยังทรงพระปรีชาสามารถด้านภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เฉพาะการเสด็จพระราชดำเนินเยือนจีน มากกว่า 50 ครั้ง และในปี พ.ศ. 2562 สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ได้ทูลเกล้าถวายเครื่องอิสริยาภรณ์รัฐมิตราภรณ์ เครื่องอิสริยาภรณ์สูงสุดของสาธารณรัฐประชาชนจีน ในฐานะที่ทรงเป็นบุคคลชาวต่างประเทศ ที่มีคุณูปการอย่างสูงในการสร้างสรรค์สังคมนิยมของจีนให้ทันสมัย ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนและความร่วมมือระหว่างประเทศจีนและต่างประเทศ และการปกป้องสันติภาพโลก นับเป็นชาวต่างชาติคนที่ 4 ที่ได้รับเครื่องอิสริยาภรณ์รัฐมิตราภรณ์จากสาธารณรัฐประชาชนจีน

จากการศึกษาของเกศราพร มากจันทร์ (2548: บทคัดย่อ) เรื่อง “การวิเคราะห์สารคดีท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาชนจีน พระราชนิพนธ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร ศึกษาพระราชนิพนธ์สารคดีท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาชนจีนของพระองค์ จำนวน 9 เรื่อง

ผลการศึกษา พบว่า การเสด็จฯ เยือนจีนแต่ละครั้งมีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ เสด็จฯ เยือนตามคำกราบบังคมทูลเชิญ และเสด็จพระราชดำเนินเพื่อปฏิบัติพระราชกิจตามวัตถุประสงค์ ส่วนวัตถุประสงค์สำคัญที่ทรงพระราชนิพนธ์สารคดีท่องเที่ยว คือ เพื่อเล่าเรื่องให้ความรู้เกี่ยวกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในด้านต่างๆ และเพื่อบันทึกความทรงจำและเล่าเรื่องถ่ายทอดประสบการณ์เกี่ยวกับการเสด็จฯ เยือนจีน ซึ่งช่วยให้ประชาชนชาวไทยรู้จักจีนมากขึ้น

พระราชนิพนธ์เกี่ยวกับจีน

จีนเป็นประเทศที่พระองค์เสด็จเยือนมากที่สุดและทรงมีพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับจีนมากที่สุดเช่นกันพระองค์เสด็จเยือนจีนครอบคลุมเกือบทุกมณฑล เทศบาล และเขตปกครองตนเอง พระราชนิพนธ์บันทึกเล่าเรื่องการเดินทางหลายฉบับเกี่ยวกับการเยือนจีน อาทิ พระราชนิพนธ์ย่าแดน

มังกร (Treading the Dragon Land) มุ่งไกลในรอยทราย(Forward A-Far the Sand Streams) และ คืนถิ่นจีนใหญ่ (A Return To Motherland of China) เพื่อแบ่งปันช่วงเวลาประวัติศาสตร์ของการที่ฮ่องกงกลับคืนสู่จีนในปี 1997 แก่ชาวไทย

ในบรรดาพระราชนิพนธ์ที่เกี่ยวกับจีน แบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่ ได้แก่ 1) พระราชนิพนธ์สารคดีท่องเที่ยวชุดต่างประเทศ 2) พระราชนิพนธ์แปล 3) รวมบทปาฐกถา/บรรยายพิเศษ

พระราชนิพนธ์สารคดีท่องเที่ยว

1) เกิดหิมะในสายหมอก มี 5 เล่ม (เล่ม 1 ปักกิ่ง เล่ม 2 เหลียวหนิง เล่ม 3 จี๋หลิน เล่ม 4 เฮยหลงเจียง และเล่ม 5 ภาคผนวก) คราวเสด็จเยือนประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นครั้งที่ 3 ระหว่างวันที่ 4-17 มกราคม พ.ศ. 2537

2) แกะรอยโสม เป็นเรื่องราวการเสด็จเยือนประเทศสาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐประชาชนจีน และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (เกาหลีเหนือ) ระหว่างวันที่ 18-29 มีนาคม พ.ศ.2534

3) เจียงหนานแสนงาม ทรงบันทึกไว้เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ 2-14 เมษายน พ.ศ. 2542

4) ดันน้ำ ภูเขา และป่าทราย ทรงพระราชนิพนธ์คราวเสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน ครั้งที่ 14 ระหว่างวันที่ 13-27 สิงหาคม พ.ศ. 2544

5) ได้เมฆที่เมฆได้ ทรงพระราชนิพนธ์ไว้เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินเยือนมณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อ 27 กุมภาพันธ์-6 มีนาคม พ.ศ. 2538 ซึ่งเป็นปีของการเฉลิมฉลอง 20 ปีความสัมพันธ์ไทย-จีน

6) มุ่งไกลในรอยทราย ทรงบันทึกไว้เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินเยือนจีน ระหว่างวันที่ 7-21 เมษายน พ.ศ. 2533 ในครั้งนี้ได้เสด็จพระราชดำเนินตามเส้นทางสายแพรไหม (Silk Road)

7) เมื่อข้าพเจ้าเป็นนักเรียนนอก ทรงบันทึกไว้เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินไปทรงศึกษาภาษาจีน ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ 14 กุมภาพันธ์ -15 มีนาคม พ.ศ. 2544

8) เยือนถิ่นจีนโพ้นทะเล สถานที่สำคัญที่พระองค์เสด็จฯ เช่น มหาวิทยาลัยปักกิ่ง สถาบันวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ศูนย์ภาษาและวัฒนธรรมสำหรับคณะผู้แทนด้านการทูตแห่งปักกิ่ง ระหว่างวันที่ 14-23 ตุลาคม พ.ศ. 2545

9) เย็นสบายชายน้ำ บันทึกเรื่องราวการเสด็จพระราชดำเนินเยือนจีน วันที่ 14-27 สิงหาคม พ.ศ. 2539

10) หวงเหออยู่อารยธรรม ทรงบันทึกไว้เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินเยือนจีน วันที่ 7-20 มีนาคม พ.ศ.2543

11) ไอรักคืออะไร? ทรงพระราชนิพนธ์ไว้เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินเยือนจีนและสาธารณรัฐประชาชนมองโกเลีย วันที่ 3-12 ตุลาคม พ.ศ. 2535

พระราชนิพนธ์แปล

1) นารีนครา เป็นนวนิยายสมัยใหม่ของ “ฉือลี่” นักเขียนหญิงผู้มีชื่อเสียง สร้างวรรณกรรมร่วมสมัยของจีนหลายเรื่อง

2) ตลอดกาลนานแค่ไหน สะท้อนภาพสังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณีของสังคมจีนยุคปัจจุบัน

3) ร้านน้ำชา บทละครพูด 3 องก์ ในอดีตชาและร้านน้ำชาความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวิถีชีวิตชาวจีน ร้านน้ำชาเป็นที่พบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของคนทุกหมู่เหล่า เหล่าสื่อเขียนเรื่องนี้ในปี ค.ศ. 1957

4) ผีเสื้อ นวนิยายเรื่องนี้บันทึกเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์จีนช่วง ค.ศ. 1949-1979 แต่เน้นที่สังคมจีนในช่วงปฏิวัติวัฒนธรรม (ค.ศ. 1966-1976)

5) เมฆเหนือน้ำไหล นวนิยายเรื่องนี้บันทึกภาพสังคมปัญญาชนในยุคที่ทันสมัยผ่านเกาเหรินหยุน ตัวเอกที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยอยู่

6) หมู่บ้านเล็กตระกูลเป่า สะท้อนภาพชีวิตในหมู่บ้านชนบทของจีนเมื่อปลายทศวรรษ 1960 ที่ดำรงชีวิตในระบบคอมมูนิซึมประชาชน

7) ไปอินน่า หมู่บ้านลับลิ้มฝั่งน้ำ นำเสนอภาพชีวิตในหมู่บ้านชาวประมงในเมืองเล็กๆ ทางเหนือสุดของมณฑลเฮย์หลงเจียงซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของจีน

8) ความรักใครจะไม่ปวดร้าว สะท้อนปัญหาครอบครัวในสังคมจีนปัจจุบันจากมุมมองของสตรีที่มีการศึกษาสูงจบมหาวิทยาลัย

9) รอยยิ้มของน้ำตาและหัวใจ รวมวรรณกรรมจีนร่วมสมัย 4 เรื่องของ 3 นักเขียนหญิงที่สะท้อนว่าความรักเป็นทั้งรอยยิ้มและน้ำตา

10) มรกต พระราชนิพนธ์แปลเล่มใหม่ล่าสุดที่ชวนซาบซึ้ง เข้าใจพลังอันไพศาลหลายมิติของความรักอย่างแท้จริง

พระราชนิพนธ์รวมบทปาฐกถา/บรรยายพิเศษ

นอกจากนี้ยังมีองค์ความรู้เกี่ยวกับจีนที่พระองค์ทรงสะท้อนผ่านปาฐกถา/บรรยายพิเศษในโอกาสต่างๆ ได้แก่

1) ศิลปะจีน มีเนื้อหาสาระเปี่ยมด้วยคุณค่า ครอบคลุมศิลปะจีนแขนงต่างๆ ครอบคลุมทั้งด้านทัศนศิลป์ ศิลปะการแสดง และวรรณศิลป์

2) มองสังคมจีนผ่านวรรณกรรม ทรงแสดงและทรงเรียงร้อยในการสัมมนาทางวิชาการ “70 ปีแห่งการสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน ค.ศ. 1949” เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2562

3) เมื่อข้าพเจ้าเขียนย่าแดนมังกร ทรงบรรยายเรื่องย่าแดนมังกรแก่นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต เมื่อปี พ.ศ. 2533 ว่าทำไมถึงเขียน ‘ย่าแดนมังกร’ (พระราชนิพนธ์เล่มแรกที่ทรงประพันธ์)

การเล่าเรื่องในพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับจีนจำนวนมากเหล่านี้ล้วนมีคุณค่าและความสำคัญในการทำหน้าที่ดังที่ อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์ (2558: 33-34) กล่าวถึงความสำคัญของการเล่าเรื่องที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดจินตนาการ สร้างความสนุกเพลิดเพลิน ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดให้แก่ผู้คนในสังคม การเล่าเรื่องทำหน้าที่ค้นหา เปิดเผย รวมถึง นำเสนอเหตุการณ์ เรื่องราว ประสบการณ์ การเล่าเรื่องที่ทำหน้าที่ในการโน้มน้าวใจและจรรโลงจิตใจ โดยแฝงคติสอนใจที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้ การเล่าเรื่องที่ทำหน้าที่ในการชี้แจง หรือบอกกล่าวข้อเท็จจริง เมื่อสังคมเกิดความขัดแย้งกันทางความคิด หรือความเข้าใจ ในระดับบุคคล หรือในระดับมวลชน การเขียนเล่าเรื่อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชี้แจง นำเสนอความคิดเห็น เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน หรือการเล่าเรื่องที่ทำหน้าที่ในการให้การศึกษาอบรม ในกระบวนการเรียน การสอนทุกระดับ มีการประยุกต์ใช้เรื่องเล่าเพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน และการพัฒนาบุคลากร

การศึกษาการเล่าเรื่องในพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับจีนในการสื่อสารสร้าง ความสัมพันธ์มิตรภาพ ไทย-จีน

การเล่าเรื่อง (Storytelling) เป็นรูปแบบการสื่อสารพื้นฐานของมนุษย์ที่มีจุดมุ่งหมายในการถ่ายทอดเรื่องราว ประสบการณ์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ความเชื่อ โดยการส่งต่อเรื่องราวจากบุคคลสู่บุคคล สู่กลุ่ม สู่มวลชน ซึ่งการเล่าเรื่องตามที่ วิล สเตอร์ (อ้างถึงใน สราวุฒิ ทองศรีคำ, 2566: 6) ผู้เขียนหนังสือ The Science of Storytelling ได้กล่าวถึงพลังของเรื่องเล่าว่า เป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์ตั้งแต่ในอดีต สามารถถ่ายทอดข้อมูลจำนวนมากจนเกิดการวางแผน การร่วมมือความสัมพันธ์ทางสังคม แม้แต่การสร้างจินตนาการ ในสิ่งสมมติที่ไม่มีอยู่จริง เช่น ตำนาน สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเป็นชาติ การสร้างความหมายให้กับชีวิต หรือแม้แต่การสร้างมูลค่าของแบรนด์สินค้าในเชิงธุรกิจ และ เอกกนก พนาดำรง (2559: 194) ให้ความหมายการเล่าเรื่อง ไว้ว่า คือการบอกเล่าเรื่องราวความรู้ต่าง ๆ ที่ขึ้นอยู่กับตัวบุคคล (Tacit knowledge) จากประสบการณ์การดำเนินชีวิต เรื่องราวที่ประทับใจ จากการศึกษา การทำงานที่สั่งสมจนเป็นทักษะที่ดี หรือจากพรสวรรค์ที่ติดตัวมาให้บุคคลอื่นรับรู้ เพื่อให้ผู้รับสารนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันของ ตนเอง

โดยการเล่าเรื่องจัดเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่สัมผัสไม่ได้ ซึ่งสามารถถ่ายทอดเรื่องราวได้หลากหลาย รูปแบบ เช่น การเขียนเรื่องเล่า การเล่าเรื่องผ่านสื่อต่าง ๆ เป็นต้น

ประเภทของการเล่าเรื่องตามการจัดแบ่งของ Miller (อ้างถึงใน สราวุธ ทองศรีคำ, 2566: 14-15) ได้แก่ เรื่องเล่าจากประสบการณ์ส่วนตัว เป็นการเล่าเรื่องเกี่ยวกับชีวิตหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง , เรื่องเล่าจากนิทาน ตำนาน เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงและแต่งขึ้น ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับประเพณี และ วัฒนธรรม ใช้การเล่าเรื่องแบบ นิทานพื้นบ้าน (folktale) ตำนาน (legend) महाकाव्य (epic) และ เรื่องปรัมปรา (myth) , เรื่องแต่ง เป็นเรื่องราวที่แต่งขึ้นใหม่ ถูกสร้างมาจากประสบการณ์ส่วนตัว และเรื่องจากนิทาน ตำนาน นำมาผสมผสานกัน

จากการศึกษาการเล่าเรื่องที่สะท้อนความสัมพันธ์ไทย-จีนในพระราชนิพนธ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เป็นการเล่าเรื่องเนื้อหาแบบผสมผสานที่เชื่อมโยงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต การเน้นย้ำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในแง่มุมที่น่าสนใจและเข้าใจง่าย การเล่าเรื่องความเชื่อ ค่านิยม หรือประเพณีในพระราชนิพนธ์ ในส่วนนี้ช่วยให้เข้าใจถึงความละเอียดอ่อนและความลึกซึ้งในการเล่าเรื่องนำเสนอที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์

ในบรรดาพระราชนิพนธ์ที่เกี่ยวกับจีนที่ได้กล่าวมาแล้ว หากศึกษาเนื้อหาการเล่าเรื่องในแต่ละเล่มนั้นต่างล้วนมีข้อมูล ความรู้และข้อคิดเห็น (พระราชดำริ) ของพระองค์ที่เกี่ยวกับจีนในการเล่าเรื่องจากมุมมองของพระองค์ ในฐานะผู้รู้จริง โดยผ่านความเป็นมิตรและมิตรภาพที่ยาวนาน จึงถือเป็นแหล่งข้อมูลและความรู้หนึ่งที่มีประโยชน์ต่อคนไทยทั้งในเชิงความรู้ทั่วไปและความรู้วิชาการเชิงลึกที่เกี่ยวกับจีนหรือจีนศึกษา

นอกจากข้อมูลและความรู้ด้านต่างๆ เกี่ยวกับจีนแล้ว จะเห็นได้ว่า พระองค์ยังทรงแสดงข้อคิดเห็น (พระราชดำริ)แทรกในการเล่าเรื่อง และนำความคิดของนักวิชาการด้านจีนศึกษาที่มีชื่อเสียงมาประกอบในแต่ละช่วงแต่ละตอนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ด้วย เพื่อให้ผู้อ่านได้รับรู้และคิดพิจารณาอย่างรอบด้าน ทั้งจากฝ่ายที่เห็นด้วยกับฝ่ายที่ไม่เห็นด้วย หรือฝ่ายที่เป็นมิตรและฝ่ายที่เป็นศัตรูกับจีน โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา-โลกตะวันตก ซึ่งในประเด็นต่างๆ นี้ พระองค์มิได้ชี้ให้เห็นว่าฝ่ายใดถูกฝ่ายใดผิด หากแต่ทรงต้องการเปิดประเด็นให้รับรู้และศึกษาค้นคว้าต่อไป

ดังตัวอย่างพระราชนิพนธ์รวมบทปาฐกถา/บรรยายพิเศษเรื่อง “บูรพาภิวัตน์ศึกษา” (สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ, 2561: บทนำ) พระองค์ทรงเสนอมุมมองใหม่เกี่ยวกับจีนในยุคที่จีนได้ก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจ ก็ไม่ควรมองจีนในฐานะคุกคามหรือคู่ขัดแย้งกับเพื่อนบ้านในแบบเก่า หากควรมีมุมมองใหม่หรือการมองแบบ “ทางเลือกใหม่” ที่ดีกว่าในโลกปัจจุบันแบบ “โลกใหม่” เช่น ข้อคิดข้อตระหนักจากพระองค์ในการทรงสอนวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออก: บูรพาภิวัตน์ศึกษา ในการมองจีนแบบใหม่ ความตอนหนึ่งว่า “...ใน

โลกแบบใหม่นี้ เราไม่ควรคิดแต่เรื่องขัดแย้ง เผชิญหน้าหรือแข่งขันกัน แต่ควรคิดเรื่องความร่วมมือกัน เรียนรู้จากกันและกัน...” มิใช่เพียงเรื่องการเมือง การมีอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจและเทคโนโลยี หากทรงเน้นความสัมพันธ์ในเชิงสร้างสรรค์เช่นกัน

การเล่าเรื่องในพระราชนิพนธ์ “เมื่อข้าพเจ้าเป็นนักเรียนนอก” (สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ, 2544: 54) ความตอนหนึ่ง เมื่อนักศึกษาสาวจีนขอพระราชทานสัมภาษณ์เรื่องการศึกษาหลายๆ ภาษา แล้วมาเลือกภาษาตะวันออก เพราะอะไร พระองค์ทรงรับสั่งตอบว่า “...ภาษาตะวันตกสำคัญมาก เพราะหนังสือความรู้ต่างๆ เป็นภาษาอังกฤษมากมาย website ต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ รู้ภาษาอังกฤษอย่างเดียวก็ไม่พอ เช่น ดูทีวีมีเหตุการณ์อย่างหนึ่ง โทรทัศน์ของแต่ละประเทศแสดงความคิดเห็นไม่ตรงกัน เราควรฟังหลายๆ ทาง และมาคิดตัดสินใจว่าเราควรจะทำอย่างไร”

เมื่อมองจากมุมมองของ “ครูประวัติศาสตร์” เหตุผลของพระองค์ในการทรงเรียนภาษาจีนนั้น ถือว่ามีความหมายต่อการสร้างความเข้าใจเข้าถึงหลักคิดและวิธีการอย่างถึง “แก่น” และแสดงนัยที่สำคัญชั้นยอดของการเป็นผู้นำทางปัญญาที่มีความคิดเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเองอย่างแท้จริง เนื่องจากการสร้างความรู้ การเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับจีนนั้น ไทยเราคงอาศัยเพียงการมองผ่านจากโลกภาษาอังกฤษ-ตะวันตกย่อมไม่พออย่างแน่นอน หากจำเป็นต้องเรียนรู้และฟังความเห็น เหตุผลและแง่คิดจากมุมมองของจีนอีกด้วย

ในขณะเดียวกัน พระองค์ทรงถ่ายทอดหลักและกระบวนการนี้ไปสู่ผู้เรียนผู้อ่านในวงกว้างเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากการเสด็จฯ เยือนต่างประเทศต่างๆ นั้น พระองค์ทรงกล่าวถึงการนำส่วนที่ดีของประเทศนั้นประเทศนี้มาเล่าสิ่งที่ทรงพบเห็นมาประยุกต์เข้ากับของไทยเราตลอดมานับตั้งแต่เริ่มแรกเมื่อพระองค์เสด็จฯ เยือนประเทศจีน และถือเป็นการผลิตพระราชนิพนธ์ประเภทสารคดีท่องเที่ยวเล่มแรก ในชื่อ “ย่าแดนมังกร”

พระองค์ทรงถ่ายทอดเล่าเรื่องสิ่งนี้ไว้ใน “ย่าแดนมังกร” อย่างชัดเจน โดยพระองค์ทรงเปิดเรื่องการเสด็จฯ เยือนประเทศจีนครั้งนั้น และทิ้งท้ายไว้ความว่า

“...การที่ได้ไปเที่ยวที่อื่นนอกจากบ้านเกิดเมืองนอนก็ดีไปอย่างหนึ่ง คือได้เห็นว่าคุณอื่นเขาทำอย่างไรกับชาติของเขา ยิ่งได้เป็นแขกของรัฐบาลอย่างนี้ก็ยิ่งดีใหญ่ เพราะเขาย่อมจะพยายามเลือกสรรให้เราดูสิ่งที่เขาคิดว่าดีที่สุด ซึ่งเราจะได้ออกสัทราบทศนคติและค่านิยมในสังคมปัจจุบันของประเทศนั้นๆ ส่วนดีบางส่วนของเขาอาจจะพอเข้ากับพื้นฐานของเรา และเป็นสิ่งที่เรายังนึกไม่ถึง ถึงเราจะทำได้ทำ เป็นการรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติมากลั่นกรอง ดีกว่านั่งอยู่บ้าน แล้วดูดราม่าของดาราบ้างไม่ดีบ้างของเขามาโดยไม่รู้ตัว” (สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพ

รัตนราชสุดาฯ, 2524 อ้างถึงใน วิมลพรรณ ปิตรวัชชัย, 2560: คอลัมน์ใน Posttoday เทพรัตน์แห่งแผ่นดิน)

การเล่าเรื่องในพระราชนิพนธ์ในเชิงปรัชญาประวัติศาสตร์ของพระองค์ก็เช่นกัน พระองค์ทรงประยุกต์มากกว่าการวิพากษ์ คือทรงไม่นิยมนิรื้อบ้านเดิมทิ้ง แล้วสร้างบ้านใหม่ทั้งหลัง “ทั้งดุ้น” แบบการวิพากษ์ความรู้ของตะวันตก หากทรงโปรดใช้การต่อยอดบ้านมากกว่ารื้อบ้านเก่าออกหมด คือเป็นการ “รับเอาวัฒนธรรมต่างชาติมากลั่นกรอง” เพื่อนำ “ส่วนดีบางส่วนของเขาอาจจะพอเข้ากับพื้นฐานของเรา” นั่นเอง

กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ พระองค์ทรงมีฐานปรัชญาความคิดที่ได้รับการหล่อหลอมมาแล้วตามแบบจารีตของไทยแต่เดิม เมื่อมีแนวคิดใหม่ๆ เข้ามา ก็ทรงนำมา “กลั่นกรอง” หรือเลือกเฉพาะ “ส่วนดีบางส่วน” เพื่อให้ “เข้ากับพื้นฐานของเรา” คือเป็นการต่อยอดมากกว่าการลบล้างของเก่าออกไปเสียทั้งสิ้น เข้าทำนองหลักการของการพัฒนาแบบไม่มีวันสิ้นสุด แต่เป็นสิ่งที่ต้องได้รับการต่อยอดอยู่เสมอ

จากหลักนี้จึงทำให้ปรัชญาของพระองค์มีฐานคิดอยู่บนรากของไทยก็จริง แต่มีลำดับกิ่งก้านสาขาสมผผสานจากหลายสำนักคิด หลากทฤษฎีทางแนวคิดอยู่ปะปนกันไป ทั้งขวและซ้าย อนุรักษนิยมและก้าวหน้า สมัยใหม่และหลังสมัยใหม่ ตะวันตกและตะวันออก ฯลฯ คือเป็นการเลือกเฉพาะส่วนที่ดี “บางส่วน” ของแต่ละสำนักคิดเข้ามาเพื่อให้เข้ากับ “พื้นฐานของเรา” อย่างเหมาะสมและกลมกลืนในการใช้งาน เพราะแต่ละสำนักคิดย่อมมีทั้งข้อดี ข้อจำกัด ไม่ยกเว้นเสรีประชาธิปไตย

ดังนั้น การอ่านเรื่องเล่าต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับจีนจากพระองค์ นอกจาก “จะทำให้เพลิดเพลิน” แล้ว “บางทีก็จะได้ความคิดใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ชีวิตด้วย” เนื่องจากความรู้จากมุมมองใหม่ๆ ของพระองค์นั้น ล้วนถือเป็นการ “ติดอาวุธทางปัญญา” หรือการมี “ตะเกียง” ให้กับผู้อ่านไปในตัวนั่นเอง

ที่สำคัญคือ พระองค์ทรงมิได้ยึดติดอยู่กับกระแสความรู้หลัก และทรงถ่ายทอดเล่าเรื่องให้คนไทยได้รับรู้โดยตรงไปตรงมา ด้วยภาษาที่เรียบง่าย จึงช่วยให้ผู้อ่านทั้งคนไทยทั่วไป นิสิตนักศึกษา นักเรียนทหาร นักวิชาการและอาจารย์ด้านจีนศึกษา ได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้และความเป็นไปของจีน ทั้งในอดีต ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต จากมุมมองของพระองค์ ซึ่งเป็นการกลั่นกรองจากสิ่งที่พระองค์ทรงเห็น ทรงรับรู้ ทรงศึกษาและทรงพินิจพิเคราะห์อย่างดีแล้ว จึงเป็นข้อมูล ความรู้ ที่ผ่านการสังเคราะห์และสามารถนำไปต่อยอดทั้งในเชิงวิชาการด้านจีนศึกษา และในเชิงความรู้ทั่วไปในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชาวไทยกับชาวจีน

ด้วยเหตุนี้ การสร้างการรับรู้ เกิดความเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนาความรู้เกี่ยวกับจีน จากแหล่งข้อมูลและความรู้ผ่านการเล่าเรื่องในพระราชนิพนธ์เหล่านี้ จึงมีความหมายและความสำคัญ โดยเฉพาะกับประชาชนไทยและนักวิชาการ ตลอดจนนิสิตนักศึกษาด้านจีนศึกษา เพราะเป็นที่เข้าใจได้ไม่ยากว่า การรับรู้ การศึกษาเกี่ยวกับจีนของไทยมีจุดอ่อนที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ขาดแหล่งข้อมูล ความรู้ นักเชี่ยวชาญที่เป็นกลางและหรือมีความสามารถในการสร้างความสมดุล การเข้าถึงแหล่งข้อมูล ความรู้ของจีนและโลกตะวันตก อย่างจริงจัง จุดอ่อนนี้จะเห็นได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญจีนศึกษามักจบจากสหรัฐอเมริกา-โลกตะวันตก แหล่งข้อมูล ตำราเรียน งานวิจัยเกี่ยวกับจีนก็มักอาศัยฝ่ายตะวันตกเป็นหลัก ดังนั้น จึงไม่ต้องแปลกใจนักที่การเรียนการสอน การศึกษาวิจัยในเชิงลึกของไทยมักได้รับอิทธิพลจากองค์ความรู้ของโลกตะวันตก ตำราภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา-ยุโรป เป็นกระแสหลัก และแน่นอนว่า เนื้อในขององค์ความรู้ย่อมมีนัยสำคัญของอคติฝ่ายสหรัฐอเมริกา-โลกตะวันตกที่ถ่ายทอดให้แก่คนไทย

อย่างไรก็ตาม การแก้ไขจุดอ่อนนี้ มิใช่เพียงการหันไปเน้นเข้าหาองค์ความรู้อีกด้านหนึ่งจากฝ่ายจีนเท่านั้น เพราะหากทำเช่นนั้นองค์ความรู้เกี่ยวกับจีนในไทยก็อาจเอียงไปอีกข้างหนึ่งอย่างไม่ต้องสงสัย เนื่องจากการหันไปเข้าหาจีนก็อาจไม่ต่างไปจากในอดีตที่ผ่านมา ที่ไทยรับกระแสมาจากสหรัฐอเมริกา-โลกตะวันตกอย่างเต็มที่ คือ จีนก็คงมีนัยสำคัญจากอคติของตนที่ปะปนเข้ามาเช่นกัน เพราะในโลกวิชาการความรู้ก็มีการเมือง การครอบงำความคิดผ่านวาทกรรมตลอดมา

ทางแก้ไขที่ดีและเป็นได้มากในเรื่องนี้ คือ การศึกษา การรับรู้ของไทยในเรื่องจีนนั้น เราจำเป็นต้องมีผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญจีน/จีนศึกษา จากการเข้าถึงแหล่งข้อมูล ความรู้ของทั้งสองฝ่าย (จีนและสหรัฐอเมริกา-โลกตะวันตก) และมีความเป็นไทยอยู่ด้วย ซึ่งอาจมีนักวิชาการ ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญในลักษณะเช่นนี้ไม่มากนัก แต่หนึ่งในนั้นก็คือ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และการเล่าเรื่องในพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับจีนจำนวนมากของพระองค์

ปัจจุบันมีสถาบันศึกษาจีนจำนวนไม่น้อยในประเทศไทย และมีนักวิชาการไทยเข้าถึงแหล่งข้อมูล ความรู้ของจีนก็จริง แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจนมากนัก ดังนั้น หากมีการนำเอาพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับจีนจำนวนมากของพระองค์มาเสริมส่วนนี้ก็ย่อมจะช่วยให้ได้มาก ทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจและพัฒนาองค์ความรู้ไทย-จีน และจีนศึกษาในไทย เพราะหากมีองค์ความรู้ที่สร้างสรรค์จากพระองค์ มาเป็นส่วนหนึ่งของการเสริมเรื่องนี้แล้ว ย่อมจะทำให้การศึกษามีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในการสร้างความสมดุลของการรับรู้และพัฒนาความรู้เกี่ยวกับจีนนั้นได้เป็นอย่างดีรอบด้าน เนื่องจากองค์ความรู้ที่พระองค์ทรงสร้างสรรค์ด้วยศิลปะการเล่าเรื่องจีนในพระราชนิพนธ์นั้นมีลักษณะเฉพาะ ความเป็นกลาง เหมาะสม และเข้ากับคนไทย เพราะเป็นการ

กลิ่นกรองจากพระองค์ จากฝ่ายจีนและฝ่ายโลกตะวันตก ที่มีความสมดุลและมีความเป็นเอกลักษณ์ เป็นของพระองค์ คือ ทรงมีความรู้กว้าง รู้ลึก รู้จริง และทรงถ่ายทอดเล่าเรื่องอย่างชัดเจน เติมด้วย อรรถรส ข้อคิดเห็นที่แทรกอยู่ในบทพระราชนิพนธ์ต่างๆ โดยเฉพาะที่สะท้อนจากพระราชนิพนธ์ สารคดีท่องเที่ยว พระราชนิพนธ์แปล และพระราชนิพนธ์รวมบทปาฐกถา/บรรยายพิเศษ

บทสรุป

พระราชนิพนธ์สารคดีท่องเที่ยว เป็นการบันทึกการเดินทางเล่าเรื่องตามลำดับเหตุการณ์ ของการเสด็จพระราชดำเนิน มีการพรรณนาสถานที่ บุคคลสำคัญ วัฒนธรรม และประเพณีที่ ได้พบ เห็น เป็นบันทึกเกี่ยวกับการเสด็จพระราชดำเนินเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน บันทึกเล่าเรื่อง รายละเอียดของการพบปะกับผู้นำ การเยี่ยมชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม รวมถึงการสะท้อนมุมมองต่อสังคมและวิถีชีวิตของชาวจีน

พระราชนิพนธ์แปล การแปลวรรณกรรมจีนเป็นภาษาไทยเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรม และความคิดของจีนให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ซึ่งเป็นการส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างสองชาติ

พระราชนิพนธ์รวมบทปาฐกถา/บรรยายพิเศษ พระราชนิพนธ์เหล่านี้มีการเล่าเรื่อง เนื้อหาที่วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและจีนในมิติต่างๆ เช่น ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง มีการนำเสนอข้อมูลเชิงลึก การวิเคราะห์เปรียบเทียบ และการเสนอแนะ แนวทางในการพัฒนาความสัมพันธ์

จากที่ได้นำเสนอมาจะเห็นได้ว่า พระองค์ทรงพระปรีชาสามารถด้านจีนวิทยาอย่างถ่องแท้ ในการเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศจีนแต่ละครั้งได้เสด็จฯ ทรงพบปะกับชาวจีนทั้งระดับ ผู้นำ นักวิชาการ ครูบาอาจารย์และประชาชน ตลอดจนทอดพระเนตรศิลปวัตถุที่จัดแสดงตาม สถานที่สำคัญ รวมถึงวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของประเทศจีนในแง่มุมต่างๆ คำบรรยายที่ทรงบันทึก เล่าเรื่องผ่านทางพระราชนิพนธ์สารคดีท่องเที่ยว พระราชนิพนธ์แปล รวมทั้งพระราชนิพนธ์รวมบท ปาฐกถา/บรรยายพิเศษ จึงไม่ได้มาจากการศึกษาเนื้อหาความรู้จากตำราตำราทั่วไปหรือจากการได้ พบปะกับบรรดาผู้นำ ประชาชนชาวจีน หรือจากการได้เห็นได้ชมมาอย่างหนึ่งอย่างใด หากแต่เป็น การเล่าเรื่องของผู้ที่ทั้งได้ศึกษา ได้เห็น และมีประสบการณ์ ความเข้าใจ เข้าถึง ในประเทศจีนอย่าง แจ่มชัด และทรงต้องการถ่ายทอดเล่าเรื่องให้คนไทยได้เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนาจีนศึกษาอย่างถ่องแท้เช่นกัน

การเสด็จเยือนจีนของพระองค์ จากจำนวนมากกว่า 50 ครั้งนี้ แน่นนอนว่าความหมาย และความสำคัญคงมิใช่ในเชิงปริมาณหรือจำนวนมากครั้งเท่านั้น หากพินิจในเชิงเนื้อหาสาระหลัก ย่อมมีความหมายและความสำคัญในหลายมิติด้วยกัน บทความนี้ได้นำร่องในเชิงข้อคิด ข้อมูลที่

นำเสนอจากการเล่าเรื่องในพระราชนิพนธ์สารคดีท่องเที่ยว พระราชนิพนธ์แปล พระราชนิพนธ์รวม บทปาฐกถา/บรรยายพิเศษ ที่เกี่ยวข้องกับจีนโดยตรง ทั้งนี้ก็เพื่อกระตุ้นให้มีการศึกษาให้มากขึ้น และรอบด้านต่อไปทั้งในแวดวงวิชาการและประชาชนทั่วไป พระราชนิพนธ์เหล่านี้มีบทบาทในการ ส่งเสริมความเข้าใจและการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน โดยเน้นความสำคัญของการ แลกเปลี่ยนในความแตกต่างและการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

กล่าวได้ว่าการเล่าเรื่องผ่านมุมมองส่วนพระองค์ในพระราชนิพนธ์จีนนั้น ทำให้ผู้อ่านได้ สัมผัสถึงความประทับใจและความรู้สึกที่ดีที่ทรงมีต่อประเทศจีนและประชาชนจีน ซึ่งเป็นการ ส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างสองประเทศ พระราชนิพนธ์นำเสนอภาพลักษณ์ที่ดีของ ประเทศจีน ทั้งในด้านความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคม ความมีอัธยาศัยไมตรีของ ประชาชนจีน และความมุ่งมั่นในการพัฒนาประเทศ ซึ่งมีส่วนช่วยในการสร้างความเข้าใจและความ เชื่อมั่นในประเทศจีนในสายตาของชาวไทย

ทั้งนี้เพราะคิดว่า ข้อคิดและข้อมูลเกี่ยวกับจีนที่พระองค์ทรงนำมาเล่าเรื่องเผยแพร่แก่ ประชาชนทั่วไปและการเรียนการสอนแก่เยาวชน แม้จะผ่านจากมุมมองของพระองค์เป็นหลักใหญ่ แต่ย่อมมีประโยชน์ในเชิงการสร้างความรู้ ความเข้าใจ เข้าถึงประชาชน สังคมและประเทศจีนจาก อดีต ปัจจุบันและในอนาคตอันไกล และเชื่อว่าความหมายและความสำคัญในการเสด็จเยือนจีนนั้น ย่อมมีผลทั้งต่อฝ่ายจีนและฝ่ายไทย และหวังว่าหากมีการศึกษามากขึ้นทั้งฝ่ายจีนและฝ่ายไทย อีกทั้งยังมีการนำเอาความรู้จากทั้งสองฝ่ายมาประสานเข้าด้วยกันแล้ว แน่นนอนว่าความรู้ชั้นย่อมมี คุณค่ามหาศาลและเป็นทวีคูณ ในการรักษาและสานต่อความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างไทย-จีน ที่พระองค์ ทรงวางรากฐานที่ดีไว้แล้ว เพื่อให้เยาวชนและบุคคลทั่วไปได้เข้ามาศึกษาหาความรู้จากพระราชนิพนธ์ที่ล้วนมีคุณค่าทางการศึกษา และแสดงให้เห็นถึงพระปรีชาญาณด้านมานุษยวิทยา ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และอักษรศาสตร์ รวมทั้งเผยแพร่พระราชกรณียกิจและคุณูปการของ พระองค์ในฐานะนักการศึกษาที่ทรงงานด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

เกศราพร มากจันทร์. (2548). *การวิเคราะห์สารคดีท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาชนจีน พระราช*

นิพนธ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. วิทยานิพนธ์ปริญญา

มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร

สำนักข่าวอิศรา. (2566). *ทรงเป็นมหาราช! จีนปลาบปลื้มกรมสมเด็จพระเทพฯ เยือนปท.ครบ 50*

ครั้ง-สี่ จีนผิง เฝ้ารับเสด็จฯ.สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2567, จาก

<https://www.isranews.org/article/isranews-news/119170-inves099-43.html>

- สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ. (2524). *ย่าแค้นมังกร. อ้างถึงใน* วัฒนวรรณ ปีตรวิชัย, 2560:คอลัมน์ใน *Posttoday* เทพรัตนแห่งแผ่นดิน. สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2567, จาก <https://www.posttoday.com/politics/499839>
- _____. (2544). *เมื่อข้าพเจ้าเป็นนักเรียนนอก. ใน* หนังสือพระราชนิพนธ์ชุดเสด็จพระราชดำเนินเยือนต่างประเทศ. สืบค้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2567, จาก http://www.sirindhorn.net/hrh_new/s4_1_1_1.php?id_order=2009-08-21%2010:50:15&bt_id=5
- _____. (2561). *บูรพาภิวัตน์ศึกษา: บทนำ 5 กันยายน 2556. ใน* สายธารแห่งประวัติศาสตร์ รวมบทพระราชนิพนธ์คำสอน ณ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ใน พลเอกหญิง ศาสตราจารย์ ดร.สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. นครนายก: โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า.
- สรุวุฒิ ทองศรีคำ. (2566). หน่วยที่ 5 เทคนิคการเล่าเรื่อง อ้างถึงใน กานต์ บุญศิริ (Ed.), *เอกสารการสอนชุดวิชา 16455 การสร้างสรรค์คอนเทนต์และสตรี้มมิ่ง* (น. 5.1-5.3.2). สืบค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2567, จาก <https://commarts.stou.ac.th/activity/file-study-cs/>
- เอกกนก พนาคำรง. (2559). *การเขียนเรื่องเล่า ด้วยเทคนิคการเล่าเรื่อง (story telling).* เวชบันทึกศิริราช (กันยายน-ธันวาคม 2559): 194-196
- อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์. (2558). *การเล่าเรื่องทางนิเทศศาสตร์:ศึกษาจากงานวิจัย. วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์* (มกราคม-มิถุนายน 2558): 31-58